

30.6.2020

EOAK/1921/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Heli Karjalainen-Michael

Päätöksenteko sijaishuoltopaikkaa muutettaessa

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen menettelyä hänen entisen sijaislapsensa asiassa.

Kantelijan mukaan hänen entinen sijaislapsensa A (jälj. lapsi) oli sijoitettuna hänen perheeseensä neljän vuoden ajan.

Kirjoituksen mukaan syksyllä 2018 kantelija kertoi pyytäneensä puolisonsa kanssa kahden viikon lomaa sijaislapsen hoitamisesta. Kantelija kertoi sopineensa sosiaaliviranomaisten kanssa, että "[lapsi] on ennen joulua kahden viikon intervallijakson kaupungin omassa lastenkodissa, palaa kotiin ja keväällä ainakin kaksi jaksoa, jolloin saamme levätä".

Kantelijan mukaan lapsi lähti sovitulle kahden viikon jaksolle 28.11.2018, mutta seuraavana päivänä sosiaalityöntekijä "puhui kuukauden arviointijaksosta". Kirjoituksessa todetaan, että kantelija sai 20.12.2018 postitse toimeksiantosopimuksen irtisanomisilmoituksen, joka oli päivätty 30.11.2018. Kantelijan tiedustellessa asiasta viranhaltijoilta hän sai vastaukseksi, että "[lapsi] ei välttämättä ole perhekuntoinen ja asiaa selvitetään".

Kantelijan mukaan perhehoitajia ei kuultu, kun lapsi siirrettiin pois perhehoidosta, eikä silloin, kun lapsi siirrettiin laitoksesta toiseen lastensuojeluyksikköön.

Kantelijan mukaan hän ei ole voinut valittaa sijaishuoltopaikan muutospäätöksestä hallinto-oikeuteen, sillä hän ei ole saanut päätöstä itselleen. Kantelija kertoi pyytäneensä päätöksiä suullisesti ja saaneensa 18.2.2019 ohjeeksi hallinto-oikeudelta pyytää päätöksiä lautakunnalta.

Kantelija kertoi kirjoituksessaan keskustelleensa vielä myöhemmin 28.3.2019 sosiaaliviranomaisen kanssa siitä, että sen sijaan, että lapsi siirrettiin kokonaan pois perheestä, perhehoitaja olisi toivonut lomaa. Perhehoitajalle kerrottiin, "että sellainen loma lapsesta ei ole nykyjärjestelmän mukaan mahdollista, vaikka joitakin vuosia sitten olisi ollutkin".

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitystä Oulun kaupungin hyvinvointipalveluilta.

3 RATKAISU

3.1 Arvioitavat asiat ja kysymyksenasettelu

Kantelijan asia koski pääasiassa sitä, että kantelijan mukaan Oulun kaupungin sosiaalitoimen

viranhaltija ei ollut järjestänyt kantelijalle hallintolain mukaista kuulemistä silloin, kun hänen sijaislapsensa siirrettiin toiseen sijaishuoltopaikkaan. Kantelu koski myös sitä, ettei kantelija ollut saanut sijaishuoltopaikan muutospäätöstä itselleen.

Otin kantelun tutkittavakseni siltä osin, kun se koskee Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen viranhaltijan tekemää sijaishuoltopaikan muutospäätöstä, joka on tehty 29.11.2018 (päättös nro ---). Ratkaisussani arvioin sijaishuoltopaikan muuttamista koskevan päätöksen valmistelua sekä päätöksen sisällöllisiä vaatimuksia. Ratkaisussani en kuitenkaan ota kantaa siihen, ovatko lastensuojelulain mukaiset perusteet kuulematta jättämiselle olleet olemassa päätöstä tehtäessä, sillä viime kädessä näiden perusteiden arviointi kuuluu tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Ratkaisussani en myöskään käsittele myöhemmin tammikuussa 2019 tehtyä lapsen sijaishuoltopaikan muuttamista koskevaa päätöstä, jolla lapsen sijaishuoltopaikka muutettiin laitoksesta toiseen. Sen osalta totean kuitenkin lyhyesti, että nähdäkseni asiassa on tältä osin toimittu lastensuojelulain mukaisesti, sillä asiassa minulle annetun selvityksen mukaan lapsen entinen sijaisperhe (kantelija) ei ole enää vastannut lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sillä hetkellä tai välittömästi sitä edeltävästi, kun mainittu päätös tehtiin.

Otin arvioitavaksi myös Oulun kaupungin sosiaalitoimen viranhaltijan menettelyn sijaishuollon muutospäätöksen todisteelliseen tiedoksiantoon liittyen kantelijan tuotua kirjoituksessaan esille, ettei hän saanut päätöstä missään vaiheessa itselleen.

Kantelussa esitettyjen väitteiden johdosta katson myös aiheelliseksi käsitellä perhehoidon toimeksiantosopimuksen irtisanomismenettelyä yleisellä tasolla.

Lisäksi kantelija pyytää kirjoituksessaan oikeusasiamiestä selvittämään, miksi lapselle ei ole mahdollista asua perhehoidossa ja käydä intervallijaksoilla perhehoidon aikana.

Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on Suomen perustuslain 109 §:n mukaan valvoa, että viranomaisen noudattaa lakia ja toimii harkintavaltansa puitteissa. Oikeusasiamies ei voi päättää siitä, miten kunta palveluitaan järjestää. Sekä sijaishuollon järjestäminen, että sijaishuoltopaikan sopivuuden arviointi kuuluu kunnan harkintavaltaan.

Edellä mainituista syistä en voi laillisuusvalvojana ottaa kantaa siihen, miten lapsen sijaishuolto tulisi järjestää, enkä siksi käsittele asiaa ratkaisussani enemmälti.

3.2 Asianosaisten kuuleminen päätöksenteossa

3.2.1 Oikeusohjeet

Oikeus tulla kuulluksi omassa asiassa on yksi perustuslain 21 §:ssä säädetyistä hyvän hallinnon periaatteista ja sisältyy yksikön oikeussuojan takeisiin.

Hallintolain 34 §:n mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Saman säännöksen 2 momentin 4-kohdan mukaan asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle.

Lastensuojelulain 20 §:n mukaan lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

Saman säännöksen 2 momentin mukaan kaksitoista vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti häntä itseään koskevassa lastensuojeluasiassa.

Lastensuojelulain 42 §:n 1 momentin mukaan ennen 43 §:n 1–3 momentissa tarkoitettuja päätöksiä lapsen huostaanotosta ja sijaishuollosta sekä 47 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä huostassapidon lopettamisesta on selvitettävä lapsen oma mielipide ja varattava hänelle mahdollisuus tulla kuulluksi 20 §:n mukaisesti.

Saman säännöksen 2 – 3 momentin mukaan lapsen vanhemmalle, huoltajalle ja henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi 1 momentissa mainituissa asioissa siten kuin hallintolain 34 §:n 1 momentissa säädetään.

Kuuleminen voidaan jättää suorittamatta lastensuojelulain 42 §:n mukaan, jos:

- 1) kuulematta jättämistä voidaan pitää perusteltuna lapsen ja kuultavan puuttuvan yhteydenpidon vuoksi eikä kuulemisen voida olettaa olevan ehdottoman välttämätöntä asian selvittämiseksi;
- 2) kuultavan asuin- tai olinpaikkaa ei voida kohtuullisin toimenpitein selvittää; tai
- 3) kuulemisesta saattaa aiheutua vakavaa vaaraa lapsen kehitykselle tai turvallisuudelle ja kuulematta jättämistä on pidettävä lapsen edun toteutumisen kannalta välttämättömänä.

3.2.2 Asiassa annettu selvitys

Kirjoituksessaan kantelija toi esille, että häntä tai hänen puolisoaan ei kuultu silloin, kun hänen sijaislapsensa sijaishuoltoipaikka muutettiin Metsolan lastenkotiin 29.11.2018.

Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen antaman selvityksen mukaan sijaishuoltoipaikan muutos perhehoitajan luota X:n lastenkotiin on tehty 29.11.2018. Selvityksen mukaan kuulemisia ei voitu järjestää, koska kuulemisesta aiheutuva käsittelyn viivästyminen olisi aiheuttanut huomattavaa haittaa lapselle. Selvityksen mukaan perhehoitaja kertoi mielipiteenään, että ”perhehoidolla ei voida turvata [lapsen] hyvinvointia”. Perhehoitajan puoliso kertoi mielipiteenään, että ”lapsen riittävä hoito oli liian haastavaa toteuttaa perhehoidossa”.

Toisaalta Oulun hyvinvointipalvelujen tukiyksikön antamasta selvityksestä ilmenee, että lapsen asiassa on pidetty neuvottelu 26.11.2018. Selvityksen mukaan ”Sovimme neuvottelussa, että mahdollistamme kaupungin omassa lastenkodissa parin viikon arviointijakson loppuvuodesta ja tyttö palaa jakson jälkeen [perhehoitajalle]”. Lisäksi selvityksessä todetaan, että ”Suunnitellun parin viikon pituisella jaksolla tavoitteena oli arvioida, pystytäänkö perhehoidolla vastaamaan [lapsen] tarpeisiin”.

Kuten edellä olen todennut, en ratkaisussani käsittele tätä sijaishuoltopaikkaan liittyvää asiaa, sillä siitä päättäminen kuuluvat sosiaalitoimen harkintavaltaan.

Erimielisyystilanteessa asia voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi.

3.2.3 Asian arviointi ja johtopäätökseni

Minulle toimitetuista asiakirjoista ilmenee, että lapsen sijaishuoltopaikkaa muutettaessa sosiaaliviranomaiset ovat valmistelleet hallintolain mukaisia kuulemisia. Lastensuojelun kertomuksessa 28.11.2018 todetaan, että ”sijaishuoltopaikan muutokseen liittyvä kuuleminen pidetään 3.12. klo 8:15 Y:lla. Sosiaalityöntekijä tuo kuulemiskutsun viikon loppuun mennessä”.

Selvityksen mukaan tilanne on kuitenkin sittemmin äkillisesti muuttunut ja lapsen sijaishuoltopaikka on jouduttu muuttamaan aiemmin suunnitellusta nopeammin. Kirjausten mukaan perhehoitaja on kertonut sosiaalityöntekijälle 29.11.2018, että ”siirto pitäisi tehdä nyt, koska he eivät voi tällä hetkellä turvata [lasta]”. Tämän jälkeen sosiaalityöntekijä on lähtenyt kotikäynnille sijaisperheen luo ja saattanut lapsen uuteen sijaishuoltopaikkaan yhdessä perhehoitajien kanssa. Samana päivänä 29.11.2018 Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen viranhaltija on tehnyt päätöksen --- ”LSL Sijaishuoltopaikan muuttaminen”.

Huomioni asiassa kiinnittyi siihen, miten Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen sosiaaliviranomaisen tekemään päätökseen oli kirjattu ja perustelu asiaan osallisten kuulematta jättäminen. Sijaishuoltopaikan muuttamista koskevaan päätökseen on merkitty otsikon ”*Lapsen, vanhemman ja huoltajan ja muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön mielipide sijaishuoltopaikan muuttamisesta*” alle lapsen, lapsen äidin ja perhehoitajien osalta, että ”Henkilöä ei ole kuultu. Sijaishuoltopaikan muutosta on valmisteltu mutta kriisiytyneen tilanteen vuoksi hallintolain mukaisia kuulemisia ei ole ehditty suorittaa”. Lisäksi edellä mainittujen henkilöiden osalta mielipide on kirjattu kunkin kohdalla erikseen.

Seuraavana päätöksessä on otsikko ”*Kuulematta jättäminen*”, jossa viitataan hallintolain 34 §:n 2 momentin 4-kohtaan.

Edelleen päätöksessä on kohtaan ”*Asianosaisten kuuleminen (Lsl 20 ja 21 §)*” merkitty lapsi ja lapsen äiti, jossa jälleen viitataan kuulematta jättämisen osalta hallintolain 34 §:n 2 momentin 4-kohtaan.

Asianosaiset

Lastensuojelulain 42 §:ssä määritellään asiaan osalliset muun muassa lapsen sijaishuoltopaikan muuttamista koskevassa asiassa.

Lastensuojelulain 89 §:n 1 momentin mukaan lapsen vanhempi ja huoltaja sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut, saavat hakea itsenäisesti muutosta asiassa, jotka koskevat 43 §:n 3 momentissa tarkoitettua huostaanoton tai kiireellisen sijoituksen aikana tehtävää sijaishuoltopaikan muuttamista.

Kantelija on säännöksen perusteella katsottava asiassa asianosaiseksi, sillä lapsi on ollut hänen hoidossaan asiaa valmisteltaessa. Nähdäkseni Oulun kaupungin sosiaalitoimen viranhaltija on lapsen asiakaskertomukseen tekemien kirjausten perusteella pitänytkin kantelijaa asianosaisena.

Asianosaisen kuulematta jättäminen

Totean ensin, että ennen sijaishuoltopaikan muuttamista koskevan päätöksen tekemistä on asiaan osallisia kuultava siten kuin lastensuojelulain 20 §:ssä, 42 §:ssä ja hallintolain 34 §:ssä säädetään. Mikäli asianosainen jätetään kuulematta, on sen oltava perusteltua ja sille on oltava painavat syyt. Kuulematta jättämisen syy on lastensuojelulain 42 §:n 4 momentin mukaan kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin.

Kuulematta jättämisen perusteita on käsitelty yksityiskohtaisemmin hallituksen esityksissä HE 252/2006 vp ja HE 225/2009 vp, jolloin lastensuojelulain kuulemista koskevia säännöksiä on viimeksi uudistettu.

Hallituksen esityksessä lastensuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 252/2006 vp s. 132) lastensuojelulain 20 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettiin, että 2 momentissa tarkoitettu lapsen hallintolain 34 §:n mukainen kuuleminen voitaisiin jättää suorittamatta hallintolain kyseisessä pykälässä mainituilla perusteilla.

Kuulematta jättämiseen sovellettavien säännösten osalta hallituksen esityksessä lastensuojelulain muuttamiseksi (HE 225/2009 vp, s. 32) puolestaan todettiin seuraavalla tavalla. ”Kuulemiseen ei enää sovellettaisi hallintolain 34 §:n 2 momentissa säädettyjä perusteita asian ratkaisemisesta asianosaista kuulematta, vaan kuulematta jättämisen perusteista säädettäisiin tyhjentävästi 42 §:n 3 momentissa”.

Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjapäätöksessään KHO:2019:114 ottanut kantaa siihen, mikä on lastensuojelulain 42 §:n 3 momentin säännöksen suhde hallintolain 34 §:n 2 momentin säännökseen. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään todennut, että ”lapsen kuulematta jättämisen perusteita voidaan arvioida ottaen huomioon myös, mitä on säädetty lastensuojelulain 42 §:n 3 momentissa”.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan lapsen kuulematta jättämisen syyt voivat olla siis lastensuojelulain 42 §:n 3 momentin 1-3 kohdassa mainitut. Saman päätöksen mukaan lapsi voidaan jättää kuulematta myös hallintolain 34 §:n 2 momentissa mainittujen edellytysten täyttyessä.

Sen sijaan silloin, kun kysymys on muista asianosaisista kuin lapsista, sijaishuollon muuttamista koskeva päätös voidaan tehdä asianosaista kuulematta ainoastaan lastensuojelulain 42 §:n 3 momentin mukaisissa tilanteissa.

Nähdäkseni Oulun kaupungin sosiaaliviranomaisen tekemässä sijaishuoltopaikan muutospäätöksessä *Kuulematta jättäminen* (Hallintolaki 34.2 § 4 kohta) viittaa mahdollisesti kaikkiin asianosaisiin, jotka on merkitty päätökseen. Päätöksen jälkikäteisarvioinnissa on kuitenkin vaikea tietää, kehen asianosaiseen kuulematta jättämisen perustelut kohdistuvat. Lisäksi päätöksessä on erikseen merkitty *asianosaisten kuuleminen* kenttään lapsi ja lapsen äiti. Myös heidän kuulematta jättämisensä on perusteltu yksinomaan hallintolain 34 § 2 momentin 4-kohdalla. Päätöksessä on siis yhdenmukaisesti perusteltu kuulematta jättämistä virheellisesti hallintolain säännöksellä.

Totean, että Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen sosiaaliviranomaisen päätökseen tehdyt merkinnät ovat yksilöimättömät ja virheelliset siltä osin, kun kysymys on kantelijan kuulematta jättämisen perusteista ja päätöksessä olevista viittauksista hallintolain 34 §:n 2 momentin 4-

kohtaan.

3.3 Sijaishuollon muuttamista koskevan päätöksen tiedoksianto

3.3.1 Oikeusohjeet

Perustuslain 21 § sisältää oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja hyvän hallinnon takeita koskevan perussäännöksen. Sen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Jokaisella on myös oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuinten tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet tulee turvata lailla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artikla sisältää säännöksen oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojakeinoon. Sen mukaan jokaisella, jonka sopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä.

Perustuslain 21 §:ä läheisesti vastaava säännös on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappale oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Päätöksen tiedoksiannosta ja tiedoksiantotavoista on säädetty hallintolain (434/2003) 54–63 §:ssä. Viranomaisen on hallintolain 54 §:n 1 momentin mukaan viipymättä annettava tekemänsä päätös tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Säännöksen 3 momentin mukaan asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Hallintolain 60 §:n mukaan tiedoksianto on toimitettava postitse saantitodistusta vastaan, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika.

Samana säännöksen 2 momentin mukaan asiakirja voidaan myös luovuttaa tiedoksiannon vastaanottajalle tai tämän edustajalle. Tiedoksiannosta on tällöin laadittava kirjallinen todistus, josta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksiannon ajankohta.

Lastensuojelulain 42 §:n 4 momentin mukaan henkilölle, joka on jätetty 3 momentissa tarkoitusta syystä kuulematta, on kuitenkin annettava tiedoksi lapsen huostaanottoa, sijaishuoltoa tai huostassapidon lopettamista koskeva päätös siten kuin hallintolaissa säädetään todisteellisesta tiedoksiannosta.

Lasta koskeviin asiakirjoihin on kirjattava syyt kuulemisen suorittamatta jättämiselle.

3.3.2 Asiassa annettu selvitys

Kirjoituksen perusteella kantelijalle itselleen ei ole annettu sijaishuoltopaikan muuttamista koskevaa päätöstä tiedoksi. Kantelija kertoo saaneensa 18.2.2019 ohjeen hallinto-oikeudelta, jonka mukaan hänen tulisi pyytää päätöstä Oulun kaupungin hyvinvointilautakunnalta.

Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen antamassa selvityksessä todettiin, että sosiaalityöntekijän näkemyksen mukaan päätös on toimitettu perhehoitajille postitse. Asiasta ei ole selvityksen mukaan tiedoksiantomerkintää.

Selvityksessään Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut myöntää, että tiedoksiannon suhteen on toimitettu virheellisesti. Selvityksen mukaan ”päätös olisi tullut antaa tiedoksi todisteellisesti joko saantitodistuksella tai luovuttamalla päätös henkilökohtaisesti”. Selvityksen mukaan Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut lähettää päätöksen perhehoitajalle uudelleen todisteellisesti saantitodistuksella. Lisäksi Oulun kaupungin lastensuojelu kertoo kiinnittävänsä jatkossa huomiota siihen, että toimintatapa on tiedoksiantojen osalta lainmukaista.

Selvitykseen on lisäksi liitetty kantelijan lähettämä kirje Oulun hyvinvointilautakunnalle 18.3.2019. Kirje on otsikoitu seuraavalla tavalla ”Vaadin lain mukaista päätöstä”. Kirjeessä kantelija kertoo, että ”Meitä mieheni kanssa ei olla kuultu asiassa ollenkaan, eikä meille olla toimitettu päätöstä asiasta, vaikka olemme sitä pyytäneet”. Kantelija kirjoittaa edelleen, että ”Päätöstä ei yksinkertaisesti anneta pyynnöstä huolimatta. Hallinto-oikeudesta kehoitettiin kiireesti vaatimaan päätöstä teiltä. Vaadin asian käsittelyä pikaisesti, koska lapsen vointi huononee koko ajan”.

Kirje on käsitelty muistutuksena, johon 17.4.2019 annettu vastaus on liitetty selvitykseen. Vastauksesta ei käy ilmi, onko päätös tuolloin toimitettu kantelijalle. Vastauksessa Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut toteaa päätöksen osalta, että ”Päätös on annettu perhehoitajille tiedoksi kirjoitukseksi, jossa olemme toimineet virheellisesti. Päätös olisi pitänyt antaa tiedoksi todisteellisesti joko saantitodistuksella tai antamalla päätös henkilökohtaisesti tiedoksi. Pahoittelen virheellistä toimintaa. Tarkistamme, että kaikki toimivat jatkossa lastensuojelussa tiedoksiannon osalta asianmukaisesti”.

3.3.3 Asian arviointi ja johtopäätökseni

Mikäli asianosainen on lastensuojelulain mukaisesti päätöksenteossa jätetty kuulematta, hänelle on kuitenkin annettava päätös hallintolain 54 §:n mukaan viivytyksettä todisteellisesti tiedoksi. Mikäli tiedoksianto on laiminlyöty tai viivästynyt, tulee viranomaisen ryhtyä kiireellisesti toimenpiteisiin erityisesti silloin, kun kantelija sitä pyytää.

Oulun kaupungin selvityksen mukaan sosiaalityöntekijä on lähettänyt päätöksen kantelijalle tavallisella postilla. Asiakirjamerkinnot kuitenkin tältä osin selvityksen mukaan puuttuivat.

Totean, että koska päätöstä ei ole annettu kantelijalle todisteellisesti tiedoksi, jälkikäteen ei voida selvittää, onko kantelijalle lähetetty päätös postitse, kuten viranomaisen selvityksessään kertoo tehneensä.

Asiassa saamani selvityksen perusteella en ole voinut varmistua siitä, että kantelija olisi saanut sijaishuollon muutospäätöksen senkään jälkeen, kun hän oli esittänyt pyyntönsä Oulun kaupungille. Vaikuttaakin siltä, että kantelija on saanut päätöksen vasta silloin itselleen, kun olen pyytänyt kantelijan asiassa selvitystä Oulun kaupungin hyvinvointipalveluilta.

Kiinnitän huomiota siihen, että päätöksen viivytyksettömällä tiedoksiannolla on merkitystä asianosaisen oikeusturvan toteutumisen kannalta, esimerkiksi tämän mahdollisuuksiin reagoida riittävän nopeasti viranomaisen päätökseen esimerkiksi hakemalla siihen muutosta tai päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämistä. Tiedoksiantomerkinnöistä ilmenee valitusajan alkaminen

ja päättyminen. Asianosaisen oikeusturvan kannalta on olennaista, että hän voi turvautua lakisääteisiin muutoksenhakukeinoihin asiassaan erityisesti silloin, kun hänet on jätetty kuulematta.

Päätös lähetettiin sosiaaliviranomaisen selvityksen mukaan tavallisessa postissa. Tavallisen postin sijaan sijaishuollon muutospäätös olisi tullut antaa tiedoksi todisteellisesti eli saantitodistuksella tai luovuttamalla se kantelijalle henkilökohtaisesti ja laatimalla tällaisesta tiedoksiannosta kirjallinen todistus.

Katson, että Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa on laiminlyöty päätöksen lähettämisen osalta keskeisiä yksilön oikeusturvan toteuttamisen liittyviä menettelysäännöksiä. Menettelysäännösten tarkoituksena on varmistaa oikeuksien toteutuminen saattamalla viranhaltijan päätös tuomioistuimen arvioitavaksi ja estää mielivaltaista päätöksentekoa.

Pidän Oulun hyvinvointipalvelujen virheellistä menettelyä vakavana myös sen johdosta, että kantelijan pyyntö saada päätös käsiteltiin sosiaalihuollon asiakaslain tarkoittamana muistutuksena. Päätös annettiin tiedoksi kantelijalle lain mukaisella tavalla vasta sen jälkeen, kun Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut antoi minulle selvityksen 29.4.2019.

Totean, että Oulun hyvinvointipalvelujen menettelyn johdosta kantelija on mahdollisesti menettänyt perustuslaissa turvatun oikeutensa saattaa viranomaisen päätös riittävän nopeasti tuomioistuimen arvioitavaksi esimerkiksi hakemalla siihen muutosta ja päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämistä.

3.4 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen

Kantelija kertoo kirjoituksessaan, että hän sai 20.12.2018 ilmoituksen perhehoitosopimuksen irtisanomisesta. Kantelijan mukaan kirje oli päivätty 30.11.2018.

Oulun kaupungin antaman selvityksen mukaan "[lapselle] on tehty sijaishuoltoapaikan muutospäätös, jonka voimassaoloaika on toistaiseksi". "Tästä syystä perhehoitajien toimeksiantosopimus on irtisanottu noudattaen irtisanomisaikaa".

Toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta säädetään perhehoitolain 12 §:ssä. Säännöksen mukaan, jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Pelkästään saamani puutteellisen selvityksen perusteella minulla ei ole mahdollista arvioida sitä, onko asiassa toimittu virheellisesti.

Totean kuitenkin yleisesti, että irtisanomista ei voida suorittaa takautuvasti. Viimekädessä kantelijalla on mahdollisuus saattaa sopimuksen perusteella maksettavien korvausten osalta asia tuomioistuimen tutkittavaksi.

4 TOIMENPITEET

Erityisesti päätöksen tiedoksiannossa tapahtuneet virheet olleet vakavia ja ovat saattaneet estää kantelijan mahdollisuudet viedä asia riittävän nopeasti tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Koska Oulun hyvinvointipalvelut on ilmoittanut minulle korjaavansa virheellisen menettelynsä, työdyn kiinnittämään Oulun kaupungin hyvinvointipalvelujen huomiota edellä kohdassa 3.2.3

ilmenevän käsitykseeni asianosaisen kuulematta jättämisestä ja sen perusteista sekä kohdassa 3.3.3 päätöksen tiedoksiannossa sanottuun.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Oulun kaupungin hyvinvointipalveluille.